

Sygn. akt II KK 346/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Emilia Bieńczak

w sprawie **M. P. W.**

skazanego za czyn z art. 178a § 1 i 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 11 maja 2022 r.

kasacji obrońcy skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w W.,

z dnia 8 lutego 2021 r., sygn. akt VI Ka [...],

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 12 sierpnia 2019 r., sygn. akt II K [...],

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

2. zarządza zwrot oskarżonemu uiszczonej opłaty od kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2019 r., sygn. akt II K [...] uznał M. P. W. za winnego tego, że w dniu 23 lipca 2017 r. w miejscowości G.,

gm. W., pow. [...], woj. [...], w ruchu lądowym kierował samochodem osobowym marki F. [...] nr rej. [...], będąc w stanie nietrzeźwości z wynikami 1,19 mg/l i 1,10 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, przy czym był już wcześniej skazany prawomocnym wyrokiem Sądu za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, tj. czynu z art. 178a § 1 i 4 k.k. i za to wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, a na podstawie art. 43a § 2 k.k. świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 10 000 zł. Zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 613,51 zł, w tym opłatę w kwocie 120 zł.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości obrońca oskarżonego. W apelacji zarzucił „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który mógł mieć wpływ na jego treść, polegający na bezpodstawnym ustaleniu, że oskarżony w dniu 23 lipca 2017 roku kierował samochodem osobowym marki f. [...], nr rej. [...] w stanie nietrzeźwości z wynikami 1,19 mg/l i 1,10 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, mając świadomość, że był już wcześniej skazany prawomocnym wyrokiem Sądu za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości” i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie oskarżonego za winnego popełnienia występku z art. 178 a § 1 k.k. oraz dokonanie na nowo wymiaru kary oraz środków karnych poprzez ich orzeczenie na poziomie ustawowego minimum lub zbliżonym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 8 lutego 2021 r., sygn. akt VI Ka [...], utrzymał zaskarżony wyrok w mocy. Zasądził od oskarżonego opłatę w kwocie 120 zł za postępowanie odwoławcze oraz obciążył go wydatkami tego postępowania.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości, wniósł obrońca aktualnie skazanego M. P. W.. Stawiając orzeczeniu zarzut „rażącej obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, w postaci art. 440 k.p.k., polegającej na utrzymaniu w mocy

wyroku skazującego M. W. za czyn z art. 178a § 1 i 4 k.k., w sytuacji, gdy w chwili wydania wyroku przez Sąd *ad quem*, uprzednie skazania za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości uległy zatarciu (art. 82 § 1 k.k. w zw. z art. 107 § 1 k.k.)”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Nadto w oparciu o art. 532 § 1 k.p.k. wniósł o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 12 sierpnia 2019 r., sygn. akt II K [...].

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej [...] w W. uznała kasację za zasadną. Wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania oraz o wstrzymanie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec skazanego M. P. W..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona przez obrońcę i poparta przez prokuratora kasacja jest oczywiście zasadna, co pozwoliło na uwzględnienie jej w całości na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Wcześniej, z uwagi na wysokie prawdopodobieństwo wydania takiego rozstrzygnięcia, postanowieniem z dnia 7 września 2021 r. wstrzymano wykonanie wobec M. P. W. wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 lutego 2021 r., sygn. akt VI Ka [...] (w art. 532 § 1 k.p.k. jest mowa o wstrzymaniu, co do zasady, orzeczenia zaskarżonego kasacją, co oznacza też, że nie chodzi o wstrzymanie tylko wykonania kary).

W odpowiedzi na kasację prokurator trafnie wskazała, w nawiązaniu do zarzutu podniesionego przez obrońcę, że zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy powinien z urzędu badać prawidłowość zaskarżonego apelacją orzeczenia nie tylko przez pryzmat zarzutów sformułowanych w środku odwoławczym, lecz również z przekroczeniem ich granic, pod kątem istnienia potrzeby postąpienia po myśli przepisów art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455 k.p.k. Nie budzi też wątpliwości pogląd stron, że w rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy nie wypełnił tego obowiązku i nie dostrzegł konieczności orzekania przy zastosowaniu art. 440 k.p.k. przez co, nawet jeżeli przyjąć, że miał rację uznając

niezasadność zarzutu apelacji, wydał orzeczenie rażąco niesprawiedliwe, utrzymując w mocy zaskarżony wyrok.

W przeszłości M. P. W. był kilkakrotnie karany, w tym wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 14 marca 2003 r. w sprawie o sygn. V K [...] za czyn z art. 178a § 1 k.k. na karę grzywny 50 stawek dziennych po 10 zł każda, z orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat oraz świadczenia pieniężnego w wysokości 100 zł, następnie wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 8 sierpnia 2003 r. w sprawie o sygn. V K [...], także za czyn z art. 178a § 1 k.k., na karę grzywny w wymiarze 60 stawek dziennych po 50 złotych każda, z orzeczeniem zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 2 lat. Wobec kolejnych skazań i treści art. 108 k.k. nie doszło do zatarcia tych skazań w zwykłych, przewidzianych przez art. 107 § 4a i 6 k.k., terminach. Analizując te skazania, Sąd Okręgowy stwierdził, że „18 kwietnia 2006 r. Sąd Rejonowy w O. skazał oskarżonego w sprawie II K [...] na łączną karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, z odbycia której został on warunkowo przedterminowo zwolniony z okresem próby wyznaczonym na 30 marca 2011 r. W sprawie tej (a zarazem i uprzednich dwóch) zatarcie skazania winno nastąpić 30 marca 2021 r. Przypisanego w niniejszym postępowaniu czynu oskarżony dopuścił się w dniu 23 lipca 2017 r., a zatem – niezależnie już od późniejszych skazań – w okresie, kiedy żadne ze wskazanych wyżej zatarciu nie uległo. W pełni zatem uzasadniona jest przyjęta przez Sąd I instancji kwalifikacja prawna czynu oskarżonego z art. 178a § 1 i 4 k.k.” Wynika z tego, że Sąd odwoławczy podzielił stanowisko Sądu *meriti*, który uznał, że „zatarcie skazania w przedmiotowej sprawie (II KK [...])– uzup. SN) nastąpi w dniu 30 marca 2021 r., gdyż tego dnia upływa 10 letni termin od daty zakończenia odbywania przez oskarżonego kary pozbawienia wolności, wyznaczony postanowieniem Sądu Okręgowego w R.”. Zajmując takie stanowisko, Sąd Rejonowy zadeklarował, że miał na uwadze dyspozycję art. 80 § 1 k.k. i art. 82 § 1 k.k., jednak w kasacji słusznie zauważono, że rozważając w odniesieniu do M. P. W. kwestię zatarcia skazania, sądy orzekające nie wyciągnęły właściwych wniosków z unormowania z art. 82 § 1 k.k. Jasno stanowi ono, że jeżeli w okresie próby i w ciągu 6 miesięcy od jej zakończenia nie odwołano warunkowego zwolnienia, karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia. W świetle

tego przepisu oraz faktu, że wymienionemu nie odwołano warunkowego zwolnienia, należało przyjąć, że M. P. W. karę wymierzoną wyrokiem w sprawie II K [...] odbył z chwilą warunkowego zwolnienia, tj. 30 marca 2009 r., a nie 30 marca 2011 r., kiedy upłynął mu okres próby. W konsekwencji ustalony przez art. 107 § 1 k.k. 10-letni okres, który musiał upłynąć, by nastąpiło zatarcie skazań, w tym za czyny z art. 178a § 1 k.k., zakończył się 2 lata wcześniej niż przyjęły to sądy orzekające, tj. 30 marca 2019 r. Z powodu skazania M. P. W. kolejnym wyrokiem – Sądu Rejonowego w M. z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie o sygn. akt II K [...] na karę grzywny 150 stawek dziennych po 15 zł każda, którą wykonano w dniu 8 października 2018 r., zatarcie wcześniejszych skazań po raz kolejny uległo przesunięciu w czasie i wraz ze skazaniem w sprawie II K [...] nastąpiło z dniem 8 października 2019 r. Inaczej niż w przypadku wyrokowania przez Sąd I instancji, miało to znaczenie w przypadku wyrokowania przez Sąd odwoławczy, bowiem miało ono miejsce po tej dacie. Obligowało to do uznania, że z powodu zatarcia skazania m.in. za czyny z art. 178a § 1 k.k., do będącego aktualnie przedmiotem procesu czynu zarzucanego M. P. W. nie ma zastosowania art. 178a § 4 k.k.

Z przytoczonego fragmentu uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego wynika, że organ ten akcentował, iż przypisanego mu czynu oskarżony dopuścił się w okresie, kiedy żadne ze skazań rzutujących na zakwalifikowanie tego czynu z art. 178a § 4 k.k. nie uległo zatarciu. Rzecz jednak w tym, że kwalifikacja ta oraz ustalenie, że oskarżony dopuścił się przedmiotowego występku, będąc wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, byłyby prawidłowe, gdyby zatarcie skazań nie nastąpiło nie tylko przed datą czynu, ale też przed datą wyrokowania i to także Sądu odwoławczego. Wskazywał na to niejednokrotnie Sąd Najwyższy, np. w postanowieniu z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 59/12 (OSNKW 2013, z. 1, poz. 3) stwierdził, że „fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., uniemożliwia przyjęcie odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 178a § 4 k.k. także wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania” (zob. także wyrok z dnia 4

grudnia 2014 r., III KK 381/14, postanowienie z dnia 4 listopada 2020 r., IV KK 432/20, czy powołany w kasacji wyrok z dnia 2 lipca 2019 r., V KK 364/18).

W tym stanie rzeczy nie można odmówić racji obrońcy, gdy wskazuje, że „w okolicznościach niniejszej sprawy – w następstwie błędu w ustaleniach faktycznych dotyczących zatarcia skazania – doszło do zastosowania przepisu prawa materialnego przewidującego surowszą odpowiedzialność karną (...). Uchybienie to, ze swej istoty, miało istotny wpływ na treść orzeczenia”. Zagadnienia pominięcia przez Sąd I instancji art. 82 k.k. przy badaniu kwestii zatarcia skazania obrońca w apelacji nie podniósł, gdyby nawet to uczynił, nie byłby w stanie wykazać wpływu uchybienia na treść wyroku, bowiem nawet uwzględnienie tego przepisu nie prowadziłoby do wniosku o zatarciu skazania w dacie wyrokowania przez Sąd *meriti*. Sąd odwoławczy powinien jednak, niezależnie od podniesionego w apelacji zarzutu, wspomniane zagadnienie dostrzec i uwzględnić, że nabrało ono aktualności w dacie wyrokowania przez ten Sąd. W konsekwencji powinien uznać, iż mimo niepodzielenia zarzutu apelacji, utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku będzie rażąco niesprawiedliwe i w oparciu o art. 440 k.p.k., którego zastosowania wymagał przepis art. 433 § 1 k.p.k., zmienić wyrok na korzyść oskarżonego. Na marginesie można zauważyć, że w odpowiedzi na kasację prokurator błędnie stwierdziła, iż wyrok reformatoryjny Sąd Okręgowy powinien wydać w trybie art. 455 k.p.k. i zmienić kwalifikację prawną czynu uznając, że oskarżony dopuścił się występku z art. 178a § 1 k.k. W art. 455 k.p.k. jest mowa o poprawieniu przez sąd odwoławczy błędnej kwalifikacji prawnej czynu bez zmiany ustaleń faktycznych, tymczasem w niniejszej sprawie zastosowanie art. 178a § 1 k.k. nie byłoby możliwe bez zmiany ustaleń faktycznych, polegającej na wyeliminowaniu ustalenia, że oskarżony dopuścił się przedmiotowego występku, będąc wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku, o zwrocie opłaty od kasacji orzekając zgodnie z art. 527 § 4 k.p.k. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy rozważy kwestię kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu przez Sąd I instancji, mając w polu widzenia uwagi poczynione w niniejszym uzasadnieniu.

a.s.